

Tämä on rinnakkaistallenne.

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Julkaisun tekijä(t): Henner, Anja; Puolakanaho, Marjo

Julkaisun nimi: Lasten panoraamatutkimukset haastavat röntgenhoitajan osaamista

Julkaisuvuosi: 2019

Versio: Julkaistu versio

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Henner, A. & Puolakanaho, M. (2019). Lasten panoraamatutkimukset haastavat röntgenhoitajan osaamista. *Radiografia*, 41(5), 10-11.

Lasten panoraama- tutkimukset haastavat röntgenhoitajan osaamista

Röntgenhoitajan ja lapsen välinen vuorovaikutus on avain onnistuneeseen ptg-kuvaukseen, jolloin tilanteesta jää sekä kuvattavalle että kuvaajalle hyvä mieli.

Hampaiden panoraamatutkimus (PTG) on yleisin alakouluikäisille lapsille tehtävä kuvantamistutkimus. Tavallisimpia kuvausindikaatioita ovat hampaiston kehityksen seuranta, oikomishoidon suunnittelu, viisaudenhammas- ja traumadiagnostiikka sekä leukaluiden ja -nivelten kuvantaminen. Oikomishoitoa suunniteltaessa otetaan sekä panoraamakuva että kallon sivukuva (kefalometria). Vuonna 2015 Suomessa tehtiin 0-1 vuotiaille kuusi, 2-6 -vuotiaille 4417 (19 osaptg), 7-12 vuotiaille 52360(2039 osaptg) ja 13-16 vuotiaille 13908 panoraamatutkimusta (391 osaptg). Vastaavasti 2-6 -vuotiaille tehtiin 19 osapanoraamatutkimusta, 7-12 vuotiaille 2039 ja 13-16 vuotiaille 391 osapanoraamatutkimusta. Kefalometrioita tehtiin 2-6 vuotiaille 2096, 7-12 vuotiaille 29518 ja 13-16 vuotiaille 4975.

Lapsen ja hänen vanhempiansa tulee saada riittävästi tietoa, mitä tutkimuksen aikana tapahtuu. Alakouluikäinen lapsi ymmärtää selityksiä ja perusteluja samoin kuin syyn, miksi kuvataan tai hoidetaan. Tämän vuoksi on tärkeää, että puhutaan lapselle, eikä vain vanhemmille. Lapsen tulee tuntea, että hänen mielipiteitään ja ajatuksiaan kunnioitetaan. Tekninen hoitoympäristö tai aikaisemmat ikävät kokemukset röntgentutkimuksista tai yleensäkin sairaalassa tai terveystieteiden keskuksista käynnistä,

voivat pelottaa lasta jo etukäteen.

Hampaiden panoraamakuvaus on lapselle jännittävä tilanne. Tosin joskus lapsi sanoo, että tietää, miten kuvaus tapahtuu, kun on katsonut sen YouTubea, mutta silti tilanne on lapselle outo. Röntgenhoitaja kohtaa lapsen omana persoonanaan. Tärkeää on olla ystävällinen, aito ja luotettava. Röntgenhoitaja päättää omaan harkintaansa perustuen, miten lähtee kuvaustilannetta viemään eteenpäin. Ammatitaitoa on se, että saa lapsen rentoutumaan ja pystyy

Asetteluvalojen avulla röntgenhoitaja näki, että pääni oli oikeassa asennossa.

Röntgenhoitaja säätöi laitteen sopivalle korkeudelle ja katsoi punaisten asetteluvalojen avulla, että pääni on oikeassa asennossa. Oikea päänsänto on tärkeää, jotta kuvassa näkyvät kaikki hampaat ja leukaluut kunnolla.

Lapsen kannustaminen on tärkeää kuvauksen kaikissa vaiheissa.

luomaan luottamuksellisen ja turvallisen tilanteen niin, että lapsi rohkenee olla kuvauksessa.

Riittävät tiedot röntgenläheteessä antavat hyvän lähtökohdan tutkimuksen suorittamiseen valmistautumiselle. Läheteessä tulisi olla tietoa lapsen vuorovaikutustaidoista (esimerkiksi autismi, aistiyliherkkyys tai kuulon alenema), jotta röntgenhoitaja osaisi lähestyä ja ohjata lasta oikein. Se auttaa rakentamaan luottamusta lyhyessä ajassa. Yleensä lapset ovat kuvaushuoneessa reippaita ilman vanhempia, ja yleensä kouluikäisten lasten kanssa pärjätään mukavasti kuvauksessa. Röntgenhoitajan on hyvä tunnistaa, missä tilanteissa on tärkeää, että vanhempi tai saattaja voi jäädä lapsen viereen kuvauksen ajaksi. Lapsi voi pelätä sitä, että tulee erotetuksi vanhemmastaan, vaikkei sitä sano tai näytä.

Lapselle kerrotaan kuvauksesta lyhyesti ja rehellisesti. Kannustaminen on tärkeää jokaisessa vaiheessa. Lapselle voidaan esitellä kuvauslaitetta ennen kuvausta ja näyttää kuvauslaitteen pyörähdysliikettä ilman säteilyä. Lapselle tulee korostaa, miksi on tärkeää pysyä paikallaan. Kuvauksen voi demonstroida lapselle vaikkapa vanhemman kanssa yhdessä. Myös kielen ylös nostamista voi kokeilla etukäteen, mutta ihan pienimmille kannattaa välttää antamasta liikaa ohjeita. Säteily-suojan merkitys tulee myös kertoa lapselle hänen kehitystasoonsa sopivasti. Asettelu tehdään mahdollisimman sujuvasti ja ystävällisesti. Potilaan asettelun on oltava hallussa, samoin laitteen toiminnot. Laitteen pyörähdysliike voidaan näyttää testi -toiminnolla ilman säteilyä.

Röntgenhoitajan ja lapsen välinen vuorovaikutus on avain onnistuneeseen ptg-kuvaukseen, jolloin tilanteesta jää sekä kuvattavalle että kuvaajalle hyvä mieli. Palkitseminen esimerkiksi kiitokuvalla tai tarralla ja lapsen kehuminen ovat tärkeitä. Lapselta kannattaa kysyä kuvauksen jäl-

Päätin röntgenhoitajan kanssa katsomaan hampaistani otettua kuvaa.

Kun kuvaukset saatiin suoritettua, menin röntgenhoitajan kanssa katsomaan, millaisia kuvista tuli. Sain nähdä, mitä hampaani ja pääni näyttävät.

Kuvan keskellä näin hampaani ja leukaluuni. Sivulla näkyi kaularankaani. Lääkäri voi tutkia kuvista myös, onko minulle tulossa uusia hampaita. Ne voidaan nähdä röntgenkuvassa ikenen sisällä.

Auli Ahonen ja Paula Aho ovat tehneet kuvallisen ohjeen lapsen panoraamatutkimuksesta. Ohje löytyy Oulun kaupungin internet-sivuilta.

keen, oliko kuvaus helppo ja jännittikö kuvaus. Lapsilta saa suoraa palautetta ja kokemuksia on aina mukava kuulla. Kouluikäinen lapsi on kiinnostunut oppimaan ja näkemään uutta, joten lapselta voi kysyä, haluaako hän nähdä otetun röntgenkuvan. Kuvasta voi yhdessä tarkastella hampaita ja luurakenteita. Etenkin vielä piilossa olevat pysyvät hampaat kiinnostavat lapsia.

Oulun kaupungin sivuilla https://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=a2714e46-f952-438f-9c53-9104026c93c6&groupId=64384 on Auli Ahosen ja Paula Ahon Haukiputaan röntgenosastolle tehty kuvallinen ohje lapsipotilaalle panoraamatutkimukseen. Kun Haukiputaan röntgen lakkautettiin kuntaliitoksen myötä, opas siirrettiin Oulun kaupungin sivuille.